

Axa prioritară 6. Dezvoltarea resurselor umane, creșterea incluziunii sociale

- Ianuarie 2013 -

STRATEGIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ 2014-2020

Regio
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL CENTRU

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

www.inforegio.ro

www.regio.adrcentru.ro

Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Regional și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională

Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru ALBA IULIA, Str. Decebal, Nr. 12;

Tel: 0040-258-818616, Fax: 0040-258-818613; E-mail: office@adrcentru.ro, Web: www.regio.adrcentru.ro

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Axa prioritară 6. Dezvoltarea resurselor umane, creșterea incluziunii sociale

Una dintre prioritățile Comisiei Europene pentru orizontul anului 2020 este creșterea favorabilă incluziunii, alături de creșterea inteligentă și durabilă. Astfel, se va pune un accent crescut pe dezvoltarea resurselor umane, educația și dezvoltarea competențele acestora, învățarea pe tot parcursul vieții, promovarea incluziunii sociale, creșterea gradului de ocupare a forței de muncă, reducerea sărăciei, dar și consolidarea capacității administrative.

De asemenea, Strategia Lisabona relansată nu poate fi realizată decât pe baza creșterii nivelului de pregătire al resurselor umane, prin sisteme mai bune de educație și formare. În acest context, Comisia Europeană a propus axarea cooperării europene în educație și formare, până în anul 2020, pe patru direcții strategice: punerea în aplicare a învățării pe tot parcursul întregii vieți; îmbunătățirea calității a eficienței și a rezultatelor sistemelor de educație și formare; promovarea echității și cetățeniei active; creșterea inovației și creativității, inclusiv a antreprenoriatului, la toate nivelurile de educație și formare.

În societatea românească există o largă recunoaștere a faptului că educația reprezintă factorul strategic al dezvoltării viitoare a țării, prin contribuția sa esențială la modelarea multidimensională și anticipativă a capitalului uman. Educația trebuie percepută ca o cale spre dezvoltarea durabilă care, de fapt, este un proces de învățare în căutarea de soluții inovative. În același timp, promovarea principiului educației permanente prin învățarea pe tot parcursul întregii vieți, ar trebui să reprezinte pentru Regiunea Centru o direcție de acțiune prioritară.

Extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor medicale, dar și a accesului acestora în rândul populației ar trebui să fie o prioritate la nivelul Regiunii Centru, în special prin sprijinirea procesului de dezvoltare și perfecționare a resurselor umane implicate în acest domeniu. Starea de sănătate a populației este una dintre cele mai importante aspecte ale calității capitalului uman, acesta fiind o componentă cheie în procesul de creștere a competitivității la nivel regional și local. În același timp, accesul locuitorilor la servicii medicale de calitate și de ocrotire a sănătății are o implicație directă în creșterea calității vieții acestora.

Un alt domeniu care ar trebui să reprezinte o prioritate pentru Regiunea Centru în următoarea perioadă de programare este reprezentat de serviciile sociale și dezvoltarea

resurselor umane implicate. Ar trebui și mai mult sprijinită dezvoltarea, extinderea, diversificarea și creșterii calității serviciilor sociale destinate unei game largi de beneficiari, în special grupurilor dezavantajate și vulnerabile, dar și persoanelor cu nevoi speciale și sociale.

Complementar domeniului amintit anterior, o atenție deosebită a trebui acordată procesului continuu și susținut de reinsertie socială a persoanelor dezavantajate social, în special prin sprijinirea acțiunilor și proiectelor în acest sens, dar și prin dezvoltarea resurselor umane cu responsabilități în acest domeniu. Privită prin prisma acestui aspect, este foarte important să se implementeze acțiuni și proiecte care au ca principal scop atingerea unui echilibru între nevoile sociale individuale și cele comunitare. Printre persoanele cu cele mai mari nevoi de reintegrare socială din Regiunea Centru sunt: persoanele defavorizate de etnie romă, persoanele cu dizabilități, persoanele vârstnice singure, șomerii de lungă durată, persoanele cu slabă pregătire profesională și calificare, persoanele dependente, persoanele victime ale violenței domestice, persoanele ex-deținute, etc.

Un rol esențial în procesul de dezvoltare durabilă la nivel regional și local îl are administrația publică locală, atât prin implicarea și susținerea acestui proces, cât și prin oferirea locuitorilor și potențialilor beneficiari (firme, investitori, etc.) a unei game largi de servicii. Diversificarea, dezvoltarea și creșterea calității serviciilor administrațiilor publice locale, dar și a accesibilității acestora este o condiție esențială în creșterea nivelului de trai a locuitorilor, dar și în implicarea comunității în activitatea de administrare și dezvoltare durabilă la nivel local și regional.

În ultimii douăzeci de ani, în Regiunea Centru dar și în România, s-au înregistrat o serie de fenomene demografice negative care au determinat schimbări demografice, una din consecințele cele mai importante fiind accentuarea declinului demografic. În acest sens, trebuie acordată o atenție sporită identificării și sprijinirii proiectelor și soluțiilor privind contracararea efectelor declinului demografic.

În ideea formării unei imagini cu privire la resursele umane din Regiunea Centru, structura demografică și cea a ocupării, amintim câteva date statistice. În 2012 populația Regiunii Centru era de 2,52 milioane de locuitori, regiunea situându-se pe poziția a 5-a în rândul celor 8 regiuni de dezvoltare ale României. În ultimii 20 ani, populația Regiunii Centru s-a redus cu 11,7%, înregistrând unul din cele mai severe ritmuri de declin, iar până în anul 2050, potrivit prognozelor demografilor, Regiunea Centru ar mai putea pierde alte 25% din populația actuală. În ultimii ani ratele de fertilitate au scăzut, ajungând la 1,3 copii la o femeie. Evoluția numerică atât a populației active cât și a populației ocupate a urmat o tendință negativă de-a lungul întregii perioade 1990-2010,

rata de ocupare a populației în vârstă de muncă diminuându-se de la 62,9% în 1990 la 56,3% în 2010. Rata de activitate a populației în vârstă de muncă din mediul rural din Regiunea Centru a coborât de la 70,8% în anul 1996 la 52,7% în anul 2010, sensibil mai redusă decât cea înregistrată în mediul urban – 64,2%. Rata șomajului la nivel regional a avut o evoluție oscilantă în perioada 1993-2011, cea mai scăzută rată înregistrându-se în anul 2007 (4,8%), iar cea mai ridicată în 1999 (11%).

Priorități:

Prioritatea 1 Dezvoltarea resurselor umane prin extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor de educație

Pornind de la ideea că cea mai mare bogăție a unei țări o reprezintă calitatea populației, dezvoltarea resurselor umane la nivelul Regiunii Centru va fi una dintre prioritățile de dezvoltare în următoarea perioadă de programare 2014-2020.

Este foarte important să subliniem faptul că **educația și formarea** sunt determinante pentru schimbările din plan economic și social.

Câteva date statistice sunt relevante în a oferi o imagine cu privire la **structura populației ocupate după nivelul de instruire** la nivelul Regiunii Centru. Din acest punct de vedere, ponderea cea mai însemnată o dețin absolvenții de învățământ liceal (36,7%), fiind urmate de persoanele care au absolvit o instituție de învățământ profesional sau de ucenici (27,5%). Ponderea persoanelor ocupate din Regiunea Centru care au absolvit o instituție de învățământ superior a fost de 18% în anul 2010, valoare apropiată de cea înregistrată la nivel național (18,2%). Ponderea forței de muncă cu studii superioare a crescut semnificativ în ultimii ani, aceste tendințe fiind de așteptat să continue în perioada următoare.

În momentul de față, la nivelul Regiunii Centru ca de altfel în întreaga țară, sistemul de **învățământ preuniversitar** nu reușește să aibă o performanță satisfăcătoare în ceea ce privește contribuția la dezvoltarea resurselor umane, din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții. În ultimii ani, învățământul preuniversitar a fost subiectul unor transformări profunde, pe majoritatea componentelor sale.

O situație problematică este și în ceea ce privește **învățământul universitar**, unde nu au avut loc evaluări de tip calitativ care să evidențieze relevanța competențelor dobândite ale studenților în raport cu cerințele reale pe piața muncii și cu exigențele dezvoltării durabile.

În ultimii ani, extensia cantitativă, creșterea mare a numărului de studenți, a însemnat o descreștere a calității, atât datorită lipsei personalului didactic specializat, a infrastructurii adecvate, cât și datorită scăderii ștachetei de exigență.

În momentul de față universitățile se concentrează pe programe de licență, masterat și doctorat și mai puțin pe oferte educaționale punctuale de perfecționare rapidă, potrivit nevoilor angajatorilor. Astfel, pentru următoarea perioadă de programare 2014-2020 sunt necesare formularea unor programe și proiecte care vizează regândirea practicii de specialitate din cadrul universităților. De asemenea, s-a constatat că există o foarte slabă cultură antreprenorială în universitățile românești. Antreprenoriatul ca transfer tehnologic, ca dezvoltare și inovare este aproape inexistent, iar mentalitatea dominantă din universități este non sau anti-antreprenorială, atât pe componentă didactică, cât și pe cea de cercetare. De asemenea, s-a constatat că există o colaborare deficitară între mediul economic și de afaceri cu universitățile în ceea ce privesc organizările de stagii de practică ale studenților, astfel pregătirea practică a acestora fiind deficitară. Astfel, pentru următoarea perioadă de programare sunt necesare identificarea de soluții și programe pentru a crește calitatea programelor de practică a studenților în cadrul potențialilor angajatori din mediul economic.

Un aspect important de amintit este **desființarea unui număr mare de școli profesionale și tehnice** din Regiunea Centru, care s-a dovedit a avea efecte negative pe termen lung, prin lipsa de specialiști calificați pe domeniul tehnic în comparație cu cerințele pe piața muncii. În prezent, accesul la formarea competențelor de bază și a competențelor cheie pe domeniul profesional și tehnic, prezintă încă probleme serioase și are nevoie de inițiative și efort susținut.

Formarea de calitate a resurselor umane este o precondiție a unei performări competitive pe piața muncii. O forță de muncă înalt calificată este esențială pentru o economie bazată pe cunoaștere, competitivă și durabilă.

Investiția constantă în individ pe parcursul întregii vieți va permite crearea/dezvoltarea unor resurse umane performante, de înaltă competență, capabile să susțină procesul de creștere durabilă a economiei precum și dezvoltarea socială și culturală. Firmele au nevoie de forță de muncă calificată pentru a face față competiției dure pe piața europeană și pentru a fi capabile să se adapteze continuu schimbărilor. Trebuie amintit faptul că la nivel național, lipsește atât o viziune integratoare cât și o lege specifică privind atât educația adulților precum și politici educaționale funcționale, menite să stimuleze participarea adulților la învățare. Nu trebuie neglijat faptul că în ultimul deceniu, la nivelul Regiunii Centru, ca de altfel la nivelul întregului teritoriu național, piața muncii se află într-un proces de continuă transformare. Astfel, pentru următoarea

perioadă de programare, pe lângă investiții în educație și formare profesională, dezvoltarea resurselor umane trebuie să se concentreze atât pe inserția și menținerea pe piața muncii a cât mai multor persoane, cât și pe creșterea calității ofertei de muncă.

În condițiile actualei crize economico-financiare, investiția în formare profesională continuă este pârghia pentru creșterea flexibilității și adaptabilității la noile provocări.

Măsuri:

- Sprijinirea sistemului de educație și formare în scopul îmbunătățirii calității educației și a programelor de învățământ pe toată durata vieții
- Sprijinirea dezvoltării de programe educaționale în funcție de cerințele pieței muncii
- Încurajarea și sprijinirea procesului de educație permanentă în vederea obținerii de calificări noi și a extinderii specializării și perfecționării
- Sprijinirea diversificarea programelor destinate recalificării la locurile de muncă și dezvoltarea de noi abilități pentru noi locuri de muncă
- Sprijinirea și încurajarea persoanelor cu înaltă calificare în vederea diminuării migrației externe a acestora prin oferirea de oportunități de dezvoltare și valorificare a competențelor pe plan local și regional
- Creșterea calității procesului de învățământ în mediul rural și facilitarea accesului la educație a copiilor din comunitățile izolate
- Dezvoltarea de programe care vizează crearea de locuri de muncă prin care să se promoveze meseriile tradiționale
- Sprijinirea programelor privind prevenirea abandonului școlar

Prioritatea 2 Dezvoltarea resurselor umane prin extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor de sănătate

O stare bună de sănătate este un element esențial al bunăstării umane, reprezentând o valoare în sine. Aceasta trebuie privită din prisma a două unghiuri de vedere: la *nivel individual*, o stare bună de sănătate permite oamenilor să își desfășoare bine activitățile și o un grad ridicat al calității vieții, iar la *nivel societal*, o stare de sănătate ridicată este un element cheie al capitalului uman contribuind la competitivitatea la nivel regional sau local.

Una dintre prioritățile pentru următoarea perioadă de programare 2014-2020 trebuie să aibă în vedere extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor de sănătate prin investiția în dezvoltarea resurselor umane.

Unul dintre cei mai relevanți indicatori privind calitatea populației și nivelul de dezvoltare al resurselor umane îl reprezintă **starea de sănătate**. Din acest punct de vedere, populația României prezintă unul dintre cei mai defavorabili indicatori din întreaga zonă a Uniunii Europene.

O radiografie sumară la nivelul României scoate în evidență faptul că valorile a o serie de indicatori statistici sunt sub media europeană, printre care amintim: *speranța la viață* (România se situează printre țările cu cele mai scăzute valori ale speranței de viață la naștere din Uniunea Europeană), *mortalitatea infantilă* (în 2010, în România mortalitatea infantilă era de 9,2 la 10000 de copii născuți vii, iar în Uniunea Europeană această era de 5 la 10000), *ponderea bolilor cronice în structura mortalității* (România înregistrează o pondere dublă față de cea la nivelul Uniunii Europene), *numărul de medici practicieni la 100.000 de locuitori* (România se situează printre ultimele locuri din Europa), etc.

Cu toate că indicatorii amintiți anterior au o tendință favorabilă, România mai are mult de recuperat până ajunge să aibă populație la fel de sănătoasă precum cele din statele membre ale Uniunii Europene.

Valorile la nivelul României a indicatorilor amintiți anterior sunt similare cu cele la nivelul Regiunii Centru, cu excepția unor particularități.

La nivelul Regiunii Centru s-a constatat că din 1990 și până în prezent s-au menținut sau chiar **accentuat inegalitățile în ceea ce privește starea de sănătate a populației** între cele două medii de rezidență (urban și rural). S-a demonstrat că aceste diferențe mari se suprapun peste inegalități accentuate în ceea ce privește accesul la serviciile de îngrijire a sănătății, precum și în ceea ce privește calitatea acestora.

Din studiile și cercetările care s-au realizat, s-a ajuns la concluzia că la nivelul regional, dar și la cel național, **populația are un nivel redus de educație în ceea ce privește menținerea și îngrijirea sănătății**, iar sistemul medical fiind foarte puțin orientat spre prevenirea îmbolnăvirii. La nivelul Regiunii Centru este necesară sprijinirea **serviciilor preventive de sănătate** în vederea creșterii nivelului de educație a populației privind sănătatea prin adoptarea comportamentelor sănătoase, prevenind astfel riscul îmbolnăvirilor.

Un domeniu foarte important care are nevoie de sprijin și finanțare este cel prin care se urmărește extinderea și diversificarea serviciilor care au ca principal scop **prevenirea și**

controlul bolilor cu impact major asupra stării de sănătate a populației. Sunt necesare sprijinirea proiectelor de dezvoltare a resurselor umane care activează în acest domeniu, dar și a acțiunilor fie de prevenire, supraveghere, tratament și control a bolilor transmisibile (HIV/SIDA, tuberculoză, diferite infecții, etc.) și netransmisibile), fie monitorizarea și tratamentul bolilor netransmisibile. Astfel, prin aceste acțiuni se urmărește reducerea impactului bolilor transmisibile asupra stării de sănătate a populației prin măsuri de prevenire a acestora, depistare precoce, tratament și monitorizare. În cazul bolilor netransmisibile se urmărește prevenirea complicațiilor, a decesului prematur și creșterea calității vieții. Bolile cronice cu cel mai mare impact asupra sănătății publice sunt: boli cardiovasculare, diabet zaharat, cancer, boli mintale, boli endocrine, etc.

În ultimii ani un număr tot mai mare de autorități locale și biserici s-au implicat în **dezvoltarea de servicii medicale și sociale destinate grupurilor de populație defavorizate** din punct de vedere social (romi, copii ai străzii, familii numeroase cu venituri mici, bătrâni singuri cu nevoi medicale și sociale crescute, etc.). Aceste categorii au un acces foarte redus la serviciile de sănătate asigurate din bugetul Fondului Național de Asigurări de Sănătate. Având în vedere faptul că starea de sănătate a acestor categorii de populație are un impact asupra întregii populații a comunității, sunt necesare demararea de proiecte de servicii medico-sociale, dezvoltate în parteneriat cu primăriile, instituții, responsabile de protecția socială, biserici, ONG-uri, etc.

O necesitate la nivelul Regiunii Centru sprijinirea acțiunilor care au ca principal scop **creșterea rolului medicului de familie ca și consilier de sănătate** pentru pacienții săi și nu numai un emitent de bilete de trimitere și rețete medicale.

Cele mai multe spitale din Regiunea Centru se confruntă cu un management defectuos cu consecințe negative atât în ceea ce privește administrarea resurselor financiare, cât și a calității serviciilor medicale. Pentru următoarea perioadă de finanțare, o prioritate ar trebui s-o reprezinte **îmbunătățirea managementului spitalicesc** prin stimularea și implicarea totală în actul de management a personalului în funcție, prin accesul la cursuri de formare și specializare. De asemenea, trebuie acordată o atenție deosebită și **planificării și alocării de resurse umane în concordanță cu nevoile populației și creșterea competențelor profesionale ale personalului medical.**

Un alt aspect particular, care ar trebui luat în considerare pe viitor este creșterea calității serviciilor medicale pentru **problemele de sănătate ale mamei și copilului** prin creșterea accesibilității la servicii de sănătate a gravidelor, lăuzelor și copiilor.

La nivelul Regiunii Centru, s-a constatat o deficiență în ceea ce privește accesul populației la aplicații informatice, în special de tip portal care au ca scop oferirea de informații cu

privire atât la beneficiile și serviciile de sănătate, cât și informații privind prevenirea, diagnosticarea, tratamentul și monitorizarea bolilor. Astfel, este necesară sprijinirea și finanțarea implementării de servicii informatice integrate de tip **e-Sănătate**.

Un al obiectiv important la nivel regional ar trebui să fie **creșterea capacității instituționale a sistemului de sănătate** prin care să se urmărească asigurarea unui sistem de sănătate modern și performant din punct de vedere al practicilor medicale. Acest fapt are implicații indirecte în creșterea calității vieții și a stării de sănătate a populației. Astfel, sunt necesare investiții în îmbunătățirea cadrului pentru coordonarea, controlul și implementarea politicilor, strategiilor și programelor din domeniul sănătății populației, la nivel regional și local.

Măsur:

- Creșterea nivelului de educație în rândul populației privind atât menținerea și îngrijirea sănătății, cât și adoptarea unor comportamente sănătoase în scopul prevenirii îmbolnăvirilor
- Extinderea și diversificarea serviciilor preventive de sănătate
- Extinderea și diversificarea serviciilor medicale destinate prevenirii și controlului bolilor cu impact major asupra stării de sănătate a populației
- Reducerea impactului asupra sănătății publice a bolilor transmisibile
- Prevenirea complicațiilor, decesului prematur și creșterea calității vieții la pacienții cu afecțiuni cronice prin accesul la servicii medicale de calitate
- Creșterea accesului la servicii de îngrijire medicală de calitate a persoanelor vulnerabile sau dezavantajate social
- Sprijinirea creșterii rolului medicului de familie ca și consilier de sănătate pentru locuitorii regiunii
- Dezvoltarea resurselor umane implicate în managementul spitalicesc, prin acces la cursuri de formare și specializare
- Diversificarea și creșterea calității serviciilor medicale destinatei mamei și copilului
- Sprijinirea dezvoltării și implementării de sisteme informatice integrate de tip e-Sănătate având ca scop accesul populației la o paletă largă de informații din domeniul medical
- Creșterea performanței sistemului de sănătate la nivel regional și local prin creșterea capacității instituționale, având ca principal scop creșterii calității vieții și a stării de sănătate în rândul populației

Prioritatea 3 Dezvoltarea resurselor umane prin extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor sociale

În primul rând **serviciile sociale** sunt instrumente cheie pentru salvagardarea drepturilor fundamentale ale omului și a demnității umane. Serviciile sociale, alături de educație, sănătate, ocuparea forței de muncă și probleme legate de locuință, reprezintă stâlpi ai incluziunii sociale, fiind astfel necesară o activitate coordonată, în unele cazuri de o acțiune comună. Pentru a putea găsi soluții la multiplele cerințe ale oamenilor ca indivizi, serviciile sociale trebuie să fie cuprinzătoare și personalizate, concepute și furnizate în mod integrat.

În cadrul Uniunii Europene, una dintre cele mai relevante schimbări o reprezintă conștientizarea importanței pe care o are politica socială alături de ocuparea forței de muncă, acestea fiind considerate trăsături care fac diferența între societățile dezvoltate.

În prezent, în Europa nu există un singur model de servicii sociale, ci, datorită traiectoriei specifice fiecărei țări în modul de rezolvare a problemelor, au apărut diferite modele. În ultimii ani, Uniunea Europeană face eforturi de apropiere a acestor modele spre unul comun, vorbindu-se din ce în ce mai mult de *construirea unui model european de servicii sociale*.

La nivelul României există **două tipuri principale de servicii sociale**: *servicii cu caracter primar* care au drept scop prevenirea sau limitarea unor situații de dificultate sau vulnerabilitate care pot duce la marginalizarea sau excluderea socială și *servicii specializate* care au drept scop menținerea, refacerea sau dezvoltarea capacității individuale pentru depășirea unei situații de nevoie socială.

Pentru a contura o imagine cu privire la **infrastructura pentru servicii sociale din Regiunea Centru**, amintim valorile celor mai importanți indicatori la nivel regional în 2012: 70 de centre rezidențiale pentru persoane cu dizabilități (cele mai multe în județele Mureș (22) și Alba(20)), 200 de centre rezidențiale pentru protecția copilului (cele mai multe în județele Mureș (70) și Alba (47)), 49 de centre rezidențiale (cămine) pentru persoane vârstnice (cele mai multe în județele Mureș (14) și Sibiu (13)). În 2012 în Regiunea Centru existau 3359 de copii protejați în sistemul rezidențial, 3850 persoane cu dizabilități încadrate în muncă, 8944 persoane vârstnice care beneficiază de servicii de asistență socială și 4687 de persoane cu dizabilități asistate de asistenți personali.

La nivelul Regiunii Centru, dar și a întregului teritoriu național există câteva **zone mari cu probleme sociale** care sunt lipsite de acoperire cu servicii sociale sau insuficient acoperite. Amintim asistența socială pentru vârstnici, pentru familiile cu venituri foarte

mici, pentru persoane cu handicap, protecția copilului (inclusiv a copiilor străzii), persoane defavorizate de etnie romă, pentru victimele violenței, victime ale traficului de ființe umane, pentru persoanele dependente de alcool, de droguri și alte substanțe toxice, pentru persoanele fără adăpost, pentru persoanele abuzate, pentru persoanele din comunități izolate sau defavorizate, pentru șomerii de lungă durată, pentru bolnavi cronici și persoane care suferă de boli incurabile și alte persoane aflate în situații de nevoie socială. Pe lângă acestea, în Regiunea Centru și nu numai există o discrepanță foarte mare privind diversitatea și accesul la servicii sociale între mediul urban și cel rural. În acest sens, este necesară sprijinirea **dezvoltării și diversificării serviciilor sociale în mediul rural**.

Pentru următoarea perioadă de programare 2014-2020 sunt necesare **sprijinirea extinderii, diversificării și creșterii calității serviciilor sociale, dar și a accesului acestora** pentru potențialii beneficiari din Regiunea Centru prin dezvoltarea resurselor umane implicate în acest domeniu. Astfel, sunt necesare **cursuri de perfecționare și specializare** pentru personalul care activează în domeniul serviciilor sociale. De asemenea, ar trebui acordată o atenție dezvoltării resurselor umane implicate în **managementul serviciilor sociale** din cadrul parteneriatelor public-privat în scopul furnizării de servicii sociale de interes general. Totodată este necesară și modernizarea serviciilor sociale prin dezvoltarea de cadre de colaborare între sectorul public și cel privat.

O necesitate o reprezintă sprijinirea dezvoltării și implementării de **servicii sociale integrate**, în special pentru grupurile cele mai vulnerabile. Sintetic, serviciile sociale integrate sunt accesibile beneficiarilor la un singur punct de contact la nivel local, reprezentând astfel o "poartă" către o gamă largă de servicii sociale de calitate.

Trebuie luate în considerare și diferite alternative în ceea ce privește accesul populației la informații și servicii sociale. De pildă, în foarte multe cazuri, serviciile de tip centre de zi sunt foarte costisitoare și de multe ori dificil de gestionat la nivelul localităților mici. O alternativă mai puțin costisitoare, dar cu impact semnificativ în cazul multor familii din comunitatea respectivă, ar fi înființarea și dezvoltarea **centrelor comunitare de sprijin și consiliere a persoanelor cu nevoi sociale**.

S-a constatat lipsa la nivel regional sau local a unor **sistemelor relevante de monitorizare și evaluare a serviciilor sociale**. În acest sens, sunt necesare sprijinirea dezvoltării și implementării unor astfel de sisteme.

O altă prioritate ar trebui să fie creșterea calității serviciilor sociale prin **încurajarea transferului de expertiză** dintre centre sau instituții din regiuni ale Uniunii Europene și centre sau instituții responsabile cu protecția socială din Regiunea Centru. Este necesară sprijinirea proiectelor care au ca principal obiectiv transferul de know-how și exemplele

de bune de bună practică din domeniul serviciilor sociale. De asemenea, ar trebui încurajată și sprijinită **inovația în diversificarea și creșterea calității serviciilor sociale**.

Pentru următoarea perioadă de programare trebuie acordată o atenție sporită noului angajament european privind serviciile de interes general cu accent pe **Serviciile sociale de interes general (SSIG)**. Aceste servicii sociale de interes general sunt furnizate într-o manieră personalizată, pentru a răspunde nevoilor beneficiarilor vulnerabili, acestea fiind fondate pe principiul solidarității și al egalității de acces. Unele servicii sunt destinate protecției sociale, care acoperă principalele riscuri de viață (îmbolnăvire, îmbătrânire, accidente ocupaționale, șomaj, pensie și handicap), altele sunt servicii sociale prestate direct persoanei, cum ar fi cele de asistență socială, de ocupare a forței de muncă, de formare profesională, locuințe sociale sau îngrijire pe termen lung.

Măsuri:

- Sprijinirea dezvoltării, extinderii, diversificării și creșterii calității serviciilor sociale
- Creșterea competențelor profesionale a personalului implicat în domeniul acordării de servicii sociale, prin facilitarea accesului la cursuri de perfecționare și specializare
- Sprijinirea dezvoltării resurselor umane implicate în managementul serviciilor sociale
- Sprijinirea dezvoltării serviciilor sociale integrate și a celor de înaltă calitate
- Sprijinirea dezvoltării serviciilor sociale care să răspundă nevoilor persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile
- Sprijinirea dezvoltării serviciilor sociale și a accesului acestora în special în mediul rural
- Încurajarea și sprijinirea inovației în diversificarea și creșterea calității serviciilor sociale

Prioritatea 4 Dezvoltarea resurselor umane prin extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor administrației locale

Un rol esențial în creșterea calității vieții și dezvoltării durabile a unei comunități îl joacă administrația publică locală. În mod tradițional, administrația publică, presupune două elemente de bază: punerea în aplicare a legii și prestarea de servicii publice în limitele legii. Astfel, prin serviciul public se înțelege activitatea organizată sau desfășurată de o administrație publică pentru a satisface nevoi sociale în interes public. În sens restrâns,

administrația publică locală reprezintă procesul de transpunere a politicilor guvernamentale în realitatea pe care cetățenii o văd în fiecare zi. În România autoritățile administrației publice locale sunt: consiliile județene, consiliile locale, primăriile și serviciile publice locale.

Este important să amintim faptul că administrația publică locală din țările dezvoltate are la bază principiul autonomiei locale, iar în acest sens este necesar ca în România direcțiile să fie canalizate către o reală, eficientă și funcțională autonomie locală, administrativă și financiară. Acest fapt va oferi avantajul aplicării unor strategii, măsuri sau acțiuni adaptabile și pliate pe specificul realităților locale.

La nivelul Regiunii Centru și nu numai, o prioritate pentru următoarea perioadă de programare 2014-2020 ar trebui să fie promovarea unor standarde ridicate de transparență, integritate și responsabilitate în cadrul administrației publice locale care să contribuie la creșterea productivității și consolidarea competitivității. De asemenea, un alt obiectiv ar trebui să fie eficientizarea administrației publice locale în a furniza servicii publice de calitate. În acest sens, o **acțiune cheie** va trebui să fie dezvoltarea și punerea în aplicare a unor strategii și politici în domeniul dezvoltării resurselor umane în a oferi serviciile administrației locale la un nivel ridicat de calitate.

Pentru următoarea perioadă de programare, un obiectiv important la nivelul Regiunii Centru ar trebui să fie dezvoltarea și implementarea unor programe și proiecte care vizează **aducerea serviciilor administrației locale mai aproape de cetățeni**. Astfel, sunt necesare programe de dezvoltarea resurselor umane care activează în cadrul administrațiilor publice locale și care oferă cetățenilor, companiilor și potențialilor investitori o serie de servicii care pot fi grupate în 4 mari categorii: *servicii generatoare de venituri pentru administrația publică* (taxe, contribuții sociale, TAV, taxe vamale), *servicii de registratură* (pentru mașini, companii, nașteri și căsătorii, domiciliere, date statistice despre companii și cetățeni), *servicii utile publicului* (sănătate, biblioteci publice, licitații publice, căutare de slujbe) și *servicii pentru permise și licențe* (pentru autovehicule, clădiri, cărți de identitate, pașapoarte, eliberarea diplomelor de studii, avize de mediu).

O altă prioritate pentru dezvoltarea serviciilor administrației locale o reprezintă investițiile în **soluții informatice** care să conducă la o îmbunătățire a activităților la nivel de organizație și care să permită o comunicare mai eficientă cu cetățenii, aceștia putând fi beneficiarii unor servicii de calitate superioară, transparente și de utilitate sporită. Astfel, pentru modernizarea și eficientizarea serviciilor oferite de administrațiile publice locuitorilor este necesară implementarea de soluții informatice integrate, acestea având rolul de integrator al informațiilor din cadrul instituției. De asemenea, de mare utilitate

sunt și soluțiile informatice de tip **portal**, care au avantajul reducerii volumului de muncă atribuită funcționarilor publici și implicit a timpului de rezolvare a problemelor cetățenilor, sistemul fiind disponibil permanent.

O atenție deosebită trebuie acordată dezvoltării resurselor umane și creșterea calității vieții cetățenilor din **mediul rural**, prin acces la servicii publice de calitate. În acest sens, ar trebui identificate și finanțate soluții privind îmbunătățirea sau extinderea serviciilor de bază locale destinate populației rurale, în special în zonele rurale izolate, împreună cu alte acțiuni pentru îmbunătățirea calității și atractivității vieții în comunitățile rurale ("reînnoirea satelor").

O realitate în comunitățile din Regiunea Centru o reprezintă disparitățile sociale. Administrațiile publice locale ar trebui să se implice mai mult în **programe pentru grupurile dezavantajate** și să sprijine acțiunile în acest sens. Respectând principiul egalității de șanse, este nevoie ca persoanele din grupurile dezavantajate să beneficieze de sprijin din partea administrației: în găsirea unui loc de muncă și încurajarea participării la viața economică, calificare sau recalificare, acces la educație și formare, reducerea sărăciei prin oferirea de ajutoare sociale sau alte beneficii, anihilarea stigmatului, etc.

Un impact major, atât în mediul urban cât și în cel rural, ar trebui să îl dețină dezvoltarea și implementarea de către administrațiile publice locale a unor **proiecte finanțate din fonduri europene** nerambursabile, proiecte ce vizează în special dezvoltarea resurselor umane din comunitățile respective. Astfel, prin aceste proiecte ar trebui să se urmărească oferirea de oportunități tinerilor din zonă, crearea și diversificarea locurilor de muncă, dezvoltarea de programe de calificare, recalificare și reconversie profesională, etc. De asemenea, ar trebui îmbunătățite serviciile administrației publice locale în ce privește accesul la informații a potențialilor beneficiari care doresc să dezvolte proiecte cu finanțare europeană nerambursabilă.

Măsuri:

- Dezvoltarea resurselor umane care lucrează în administrațiile publice locale în a oferi servicii de înaltă calitate cetățenilor, companiilor și potențialilor investitori
- Creșterea calității serviciilor administrațiilor publice locale prin punerea la dispoziția cetățenilor, companiilor și potențialilor investitori a unor soluții informatice integrate și a celor de tip portal
- Diversificarea și creșterea calității serviciilor administrației publice locale în mediul rural, în special în zonele rurale izolate

- Diversificarea soluțiilor de dezvoltare a resurselor umane care aparțin grupurilor dezavantajate și creșterea calității vieții acestora
- Îmbunătățirea serviciilor administrației publice locale prin facilitarea accesului la informații privind oportunitățile de finanțare europeană nerambursabile destinate potențialilor beneficiari

Prioritatea 5 Facilitarea reinsertiei sociale a persoanelor dezavantajate social

Obiectivul principal al acestei priorități îl reprezintă promovarea incluziunii sociale, în special prin reinsertie socială și reducerea sărăciei, urmărindu-se eliminarea riscului de sărăcie și excludere pentru persoanele vulnerabile sau dezavantajate social din Regiunea Centru.

Conceptul de "**incluziunea socială**" se bazează pe accesul indivizilor și al familiilor la un set de standarde sociale, sub formă de drepturi sociale. Astfel, conceptul se referă la egalitatea în ceea ce privește oportunitățile cu scopul de a obține drepturi egale. Trebuie subliniat faptul că excluderea și incluziunea socială sunt concepte multidimensionale, dimensiunea economică fiind fără îndoială decisivă.

Fenomenul excluderii sociale afectează grupuri sociale expuse riscului de marginalizare socială. Conform legislației, în România următoarele categorii de persoane se află în dificultate: copii aflați în sistemul de stat și protecție a copilului, persoane de etnie romă în situații de risc, persoane cu dizabilități, persoane eliberate din detenție, familii monoparentale, în special cele care beneficiază de prestații sociale. Conform diverselor studii și rapoarte de cercetare, există și alte segmente sociale vulnerabile care pot fi adăugate la lista anterioară: persoane adulte fără adăpost, persoane cu HIV/SIDA, persoane dependente (de droguri ilegale, de alcool, etc.), persoanele victime ale violenței domestice, vârstnicii singuri, persoane vârstnice care nu beneficiază de pensie sau alte venituri (în special cele din mediul rural), persoane cu slabă pregătire profesională sau slabă calificare, șomerii în special cei de lungă durată, etc.

Toate aceste categorii vulnerabile și cele mai multe defavorizate se confruntă cu numeroase probleme legate de incluziunea socială, determinate de accesul dificil la educație și ulterior la piața muncii (excepție făcând persoanele cu vârstă peste 65 de ani). În ceea ce privește ocuparea, segmentele sociale cele mai vulnerabile sunt: persoanele de etnie romă, persoanele cu handicap, tinerii (în special cei din mediul rural) și femeile.

Schimbările de natură economică și socială care au avut loc în Europa în ultimele trei decade au dus la o dezbateră accentuată care s-a centrat pe crearea politicilor de

răspuns la "divizarea socială" între majoritatea cetățenilor care fie au profitat de oportunități și și-au îmbunătățit condițiile de trai, fie s-au confruntat cu sărăcie, șomaj sau alte forme de dezavantajare socială și economică.

Unul dintre fenomenele înregistrate la nivelul Regiunii Centru cu impact negativ în creșterea economică este "cronicizarea" **șomajului** și menținerea ratelor șomajului de lungă durată și a ratelor șomajului tinerilor la nivele ridicate, acestea fiind peste media europeană. Amintim faptul ca la nivel național, șomajul a izbucnit imediat după 1990, ajungându-se într-o perioadă scurtă de timp la un nivel ridicat al ratei șomajului. La nivelul Regiunii Centru, rata șomajului a avut o evoluție oscilantă în perioada 1993-2011, cea mai scăzută rată înregistrându-se în anul 2007 (4,8%), iar cea mai ridicată în 1999 (11%). La sfârșitul anului 2011 rata șomajului în Regiunea Centru era de 6% (5,1% la nivel național), cea mai înaltă valoare înregistrându-se în județul Covasna (8,6%), iar cea mai redusă în județele Sibiu și Brașov (4,3% respectiv 5%). În rândul femeilor rata șomajului a fost mai scăzută (5,6%), aceeași situație întâlnindu-se la nivelul țării (5,7%). Luând în considerare datele statistice amintite anterior, pentru următoarea perioadă de programare sunt necesare sprijinirea politicilor și acțiunilor care vizează reducerea șomajului, în special a celui de lungă durată și cel în rândul tinerilor.

O particularitate importantă privind sprijinirea procesului de reinserție socială la nivelul Regiunii Centru o reprezintă incluziunea persoanelor de **etnie romă**. Datele preliminare ale recensământului populației și locuințelor din 2011 arată că în Regiunea Centru locuiesc 4,9% romi din populația totală a regiunii (3,3% la nivelul național). Numărul persoanelor de etnie romă a crescut față de recensămintele anterioare, ajungând la aproximativ 111 mii la finele anului 2011. În același timp se apreciază faptul că acest număr este puternic subevaluat, mulți etnici romi refuzând să-și declare la recensământ apartenența etnică reală din cauza conotațiilor negative pe care le are termenul de rom sau din cauza nivelului scăzut de educație al respondenților.

Comisia Europeană a semnalat în nenumărate rânduri situația îngrijorătoare a populației de etnie romă, caracterizată prin "discriminare individuală și instituțională persistentă și un grad ridicat de excluziune socială". În acest sens, se vă pune accentul pe sprijinirea programelor și acțiunilor de combatere a discriminărilor romilor, a reinșetiei sociale a acestora, în special reintegrarea acestora pe piața muncii, dar și a facilității accesului la educație și formare profesională.

O altă categorie socială vulnerabilă și dezavantajată în Regiunea Centru și nu numai o reprezintă **persoanele cu handicap** care dețin un potențial în ceea ce privește participarea la viața economică. La nivel regional, numărul de persoane cu dizabilități ocupate este scăzut, atât din cauza ofertei de locuri de muncă care nu este în

concordanță cu calificările și nevoile persoanei cu dizabilități, cât și a slabei pregătiri școlare și profesionale a acestora. În același timp, aceste persoane se confruntă cu fenomene de discriminare pe motivul handicapului. În acest sens este necesară sprijinirea programelor de creare și diversificare de locuri de muncă pentru persoanele cu handicap care dețin un potențial ridicat privind în activități economice.

Este important să amintim faptul că riscul excluziunii sociale se manifestă mai pregnant în rândul **femeilor** decât al bărbaților, în toate etapele vieții, ca o reflectare a participării lor scăzute pe piața muncii.

Pentru următoarea perioadă de programare sunt necesare sprijinirea investițiilor și a accesului la servicii sociale de calitate care acordă o atenție specială **persoanelor singure de peste 50 de ani**, a **persoanelor cu slabă pregătire sau calificare**, dar și a **persoanelor expuse riscului de sărăcie**.

O altă acțiune cheie va trebui să fie sprijinirea dezvoltării întreprinderilor sociale prin dezvoltarea unor noi modele comerciale și a unei soluții inovatoare de abordare a provocărilor sociale.

Măsuri:

- Sprijinirea integrării grupurilor vulnerabile în programe de educație și formare profesională
- Dezvoltarea de programe și proiecte care facilitează integrarea grupurilor vulnerabile pe piața muncii, în special a tinerilor și șomerilor de lungă durată
- Facilitarea accesului la educație, formare profesională și îmbunătățirea condițiilor de viață pentru comunitățile marginalizate, în special pentru populația de etnie romă
- formularea și implementarea de măsuri de combatere a prejudecăților și a discriminării împotriva romilor
- Sprijinirea și facilitarea accesului la locuri de muncă și programe de formare profesională de calitate a persoanelor cu dizabilități
- Întărirea drepturilor fundamentale și combaterea discriminării prin asigurarea dezvoltării și respectării drepturilor sociale fundamentale
- Promovarea egalității de gen, prin stimularea participării femeilor la viața economică, științifică, socială, politică și civică
- Creșterea serviciilor specifice de educație cu accent deosebit pe prevenirea plasării copiilor în instituții
- Creșterea accesului la servicii online pentru a promova integrarea în societatea informațională

- Promovarea economiei sociale și a întreprinderilor sociale

Prioritatea 6 Contracarea efectelor declinului demografic

Schimbările demografice reprezintă o provocare pentru multe regiuni europene, ca urmare a ratelor scăzute ale natalității și migrației, estimându-se că până în 2030 fiecare a treia persoană din Uniunea Europeană va avea peste 60 de ani.

O radiografie succintă la nivel național, pune în evidență schimbări majore în ceea ce privește evoluția **natalității**. Astfel, în 1930 rata natalității a fost de 34‰, aceasta reducându-se treptat până la 14,3 ‰ în 1966. Creșterea demografică a luat amploare în anii următori, natalitatea atingând valori de 18‰-20‰, când regimul comunist a impus restricții în privința contracepției și avorturilor. Declinul ratei natalității, instalat la jumătatea anilor '70, a căpătat însă un ritm rapid după 1989, o dată cu eliminarea constrângerilor de planificare teritorială. Astfel, ca în 2002, rata natalității a ajuns la 9,5‰. Trebuie subliniat faptul că după 1989, România, ca și celelalte țări în tranziție, a suferit un veritabil șoc demografic, car provine din profunzimea și duritatea schimbărilor care au intervenit în fostele țări comuniste.

În urma analizei datelor statistice la nivelul Regiunii Centru, se pune în evidență un **accentuat proces de îmbătrânire demografică**, ponderea vârstnicilor mărindu-se de la 9,7% în 1990 la 14,2% în anul 2010, prognoza pentru 2050 fiind de 31,1%. În același timp, ponderea populației de 0-14 ani a scăzut de la 23,8% la 15,5%, preconizându-se la orizontul anului 2050 o reducere a acesteia la doar 10% din totalul populației. Îmbătrânirea demografică se va acutiza după 2025, an ce marchează începutul diminuării ponderii grupei de vârstă 15-64 ani. Astfel, îmbătrânirea populației va deveni într-un interval de doar 15-20 ani una din problemele majore cu care se va confrunta Regiunea Centru, consecințele acesteia în plan economic și social fiind greu de contracarat.

La nivelul Regiunii Centru a scăzut ponderea populației tinere cu vârste cuprinse între 0 și 14 ani, ceea ce a determinat reducerea în ultimii 20 de ani a raportului de dependență demografică, de la 50,2% la 42,2%. Se preconizează că **până în anul 2050 raportul de dependență demografică se va inversa**, acesta ajungând la 71% datorită creșterii accentuate a populației vârstnice. De asemenea, datorită aceluiași modificări ale structurii populației pe vârste, rata îmbătrânirii demografice a crescut, preconizându-se că valoarea acestui indicator putându-se tripla până în anul 2050. Astfel, aceste valori plasează Regiunea Centru între regiunile cu cel mai accelerat ritm prognozat de îmbătrânire demografică din România.

La nivelul Regiunii Centru, **evoluțiile demografice se desfășoară în mod diferit**, existând atât areale cu un puternic dinamism economic și social (zonele metropolitane Brașov și Târgu Mureș, municipiile Sibiu și Alba Iulia cu zonele adiacente) cât și o serie de zone care suferă un proces accelerat de îmbătrânire și depopulare (comune din zona montană, din Podișul Secașelor și din Câmpia Transilvaniei, unele orașele cu un nivel economic redus, în special cele monoindustriale).

Deși nu există date cuprinzătoare privind **migrația externă** din România și implicit privind migrația din Regiunea Centru, putem considera estimarea neoficială de 3 milioane de cetățeni români stabiliți în străinătate ca fiind suficient de credibilă. Astfel, din cei aproximativ 3 milioane de cetățeni români stabiliți în străinătate, estimăm că numărul celor originari din Regiunea Centru se situează în jurul cifrei de 300 mii, astfel că **migrația este prima cauză a declinului demografic**. Majoritatea celor stabiliți în străinătate fac parte din grupa de vârstă 20-44 ani, acest lucru accentuând dezechilibrele demografice și sociale deja înregistrate la nivel regional.

Procesul de îmbătrânire demografică afectează cu precădere **mediul rural**, prognozele demografice indicând o accentuare a acestui fenomen în următorii ani. La nivel de județ, situația cea mai nefavorabilă se înregistrează în județul Alba, în urma analizei datelor statistice acest județ fiind plasat printre județele cu cel mai accentuat ritm prognozat de îmbătrânire demografică din România.

Principalele **cauze ale declinului demografic** în Regiunea Centru sunt: scăderea natalității, scăderea ratei fertilității, creșterea migrației, creșterea ratei mortalității și creșterea mortalității infantile.

În urma analizei datelor statistice, putem spune ca declinul demografic va deveni foarte curând o problemă majoră pentru Regiunea Centru, însă această realitate este adesea neglijată sau pusă în perspectivă.

Transformările demografice preconizate vor avea implicații majore pe termen mediu și lung în toate domeniile economico-sociale și vor influența semnificativ deciziile autorităților la nivel național, regional și local.

Pentru următoarea perioadă de finanțare 2014-2020 sunt necesare **dezvoltarea și implementarea de soluții** care au ca principal scop contracararea efectelor declinului demografic. Nu trebuie neglijat faptul că declinul demografic produce adesea costuri economice. Sunt necesare implementarea de proiecte și programe care au ca principal

scop încurajarea familiilor tinere, care reprezintă cea mai importantă resursă economică pentru viitorul țării. Sunt necesare dezvoltarea de programe care vizează creșterea numărului de născuți, astfel încât să se ajungă la un echilibru, fie el și relativ, născuți - decedați.

De asemenea trebuie identificate și finanțate soluții de atragere a tinerilor în special în mediul rural, în care s-a înregistrat în ultimii ani tendințe de depopulare în special în zonele montane.

Un al aspect care determină declinul demografic la nivelul Regiunii Centru este migrația, aceasta putându-se diminua prin oferirea de oportunități forței de muncă, în special tinerilor. Pe lângă creșterea naturală, dinamica populației este determinată și de soldul migrației externe. O migrație externă pozitivă (mai mulți imigranți decât emigranți) ar mări efectele pozitive ale creșterii natalității și diminuării mortalității.

Măsuri:

- Promovarea unor politici pro-nataliste prin susținerea unor programe sociale țintite către familie și copil
- Încurajarea familiilor tinere prin dezvoltarea de programe și soluții care vizează sprijinul acestora
- Diminuarea migrației externe și a tendințelor de depopulare din mediul urban prin oferirea de alternative și oportunități în special în rândul tinerilor
- Elaborarea de politici de sănătate publică mai eficiente care vizează scăderea ratelor de mortalitate generală și infantilă
- Promovarea de politici și acțiuni care au ca scop menținerea unei rate a migrației externe pozitive prin revenirea persoanelor care au migrat pentru muncă în ultimii ani în țări ale Uniunii Europene și creșterea numărului de imigranți din țări membre ale Uniunii Europene
- Încurajarea inițiativelor și proiectelor care au ca scop diminuarea efectelor schimbărilor demografice

Investim în viitorul tău! Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Regional și co-finanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională.

DOCUMENT REALIZAT ÎN CADRUL PROIECTULUI

*Sprijin acordat în perioada 2011 - 2012 pentru OI din cadrul ADR Centru în implementarea și monitorizarea la nivel regional a POR 2007 - 2013
Septembrie 2012*

**Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru ALBA IULIA,
Str. Decebal, Nr. 12;**

Tel: 0040-258-818616, Fax: 0040-258-818613;

E-mail: office@adrcentru.ro, Web: www.regio.adrcentru.ro

MATERIAL GRATUIT

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.